

พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับการกระทำรุนแรงของสามีต่อภรรยา

พงษ์เดช สารการ*

เยาวเรศ คำมะนาด†

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาแบบควบคุมประชากรจับคู่ มีวัตถุประสงค์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของภรรยาและ/หรือสามีกับการกระทำรุนแรงของสามีต่อภรรยาในจังหวัดขอนแก่น. การรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามกับกลุ่มศึกษาและกลุ่มควบคุมในอัตราส่วน ๑:๒. กลุ่มศึกษาเป็นสตรีที่ถูกกระทำรุนแรงจากสามีด้วยสาเหตุจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มารับการปรึกษาจากศูนย์พึ่งได้ โรงพยาบาลจังหวัดขอนแก่น ๔๗ ราย, และกลุ่มควบคุมได้แก่สตรีที่มีสามีและอาศัยในพื้นที่และมีอายุใกล้เคียงกับกลุ่มที่ศึกษา ๕๔ ราย. ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มภรรยาที่สามีดื่มฝ่ายเดียวกับกลุ่มภรรยาและสามีที่ดื่มทั้งสองฝ่าย มีโอกาสเสี่ยงต่อการถูกกระทำรุนแรง ๔.๒๗ เท่า และ ๘.๕๕ เท่า ตามลำดับ และพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของภรรยาและ/หรือสามีที่มีผลต่อการกระทำรุนแรงได้แก่ ปริมาณการดื่มมากกว่า ๕ แก้วขึ้นไปต่อครั้ง และการสูบบุหรี่ร่วมด้วย. ผู้วิจัยสรุปว่า การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นปัจจัยกระตุ้นสำคัญที่ทำให้เกิดการกระทำรุนแรงในคู่สามีภรรยา.

คำสำคัญ: การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์, เครื่องดื่มแอลกอฮอล์, การกระทำรุนแรงในคู่สามีภรรยา

Abstract

**Alcohol Consumption Behavior and Husbands' Violent Acts against Their Wives
Pongdech Sarakarn*, Yaowaret Kammanat****

*Department of Biostatistics and Demography, Faculty of Public Health, Khon Kaen University.

**One-Stop Crisis Center, Khon Kaen Hospital

This research is a matched case-control study, the objective of which was to determine the association between couples' alcohol consumption and the violence of husbands against their wives, in Khon Kaen Province. A structured interview questionnaire was used to elicit data from 47 women attending the One- Stop Crisis Center of Khon Kaen Hospital, who experienced violence at the hand of their drinking husbands. Ninety-four married women living in the same neighborhood and in the same age group served as controls. The results revealed that non-drinking wives whose husbands drank alcohol and drinking wives and husbands were of risk of spousal violence (4.27 times (adjusted OR=4.27, 95%CI=1.10-16.62) and 8.55 times (adjusted OR=8.55, 95%CI=1.75-41.90) respectively), compared with non-drinking couples. Drinking more than five glasses (adjusted OR=4.17, 95%CI=1.14-15.28) and substance abuse (adjusted OR=3.97, 95%CI=1.04-15.07) were also significantly associated with spousal violence.

In conclusion, alcohol consumption is an important activating factor in spousal violence.

Key words: alcohol consumption, alcoholic beverage, spousal violence

*ภาควิชาชีวสถิติและประชากรศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

† ศูนย์พึ่งได้ โรงพยาบาลขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

ภูมิหลังและเหตุผล

ปัจจุบันปัญหาการกระทำรุนแรงต่อสตรีมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยพบว่า ส่วนใหญ่ตกเป็นเหยื่อการกระทำรุนแรงจากคนรู้จัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากสมาชิกในครอบครัว ซึ่งหมายถึงสามีหรือคู่มากกว่าคนอื่น^(๑). รายงานจากบ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี ที่รวบรวมข้อมูลสตรีที่ประสบความรุนแรงในครอบครัวและเข้ามารับการช่วยเหลือในช่วง พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๔๐ พบว่าสาเหตุส่วนใหญ่เป็นเรื่องความรุนแรงที่สามีกระทำต่อภรรยาและ/หรือบุตรมากที่สุดถึงร้อยละ ๗๘ ขณะที่ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรีของวชิรพยาบาลใน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ชี้ให้เห็นว่า จากสตรีที่มารับการรักษาพยาบาลด้วยสาเหตุการถูกทำร้ายร่างกาย ๓๙๖ ราย มีถึง ๒๓๘ ราย หรือร้อยละ ๖๐ ที่ถูกสามีทำร้าย และจากการศึกษาปัญหาการใช้ความรุนแรงระหว่างสามีและภรรยาผ่านสื่อหนังสือพิมพ์รายวันจำนวน ๕ ฉบับได้แก่ มติชน ข่าวสด ไทยรัฐ เดลินิวส์ และกรุงเทพธุรกิจ ในช่วงเดือนมกราคม - กันยายน ๒๕๔๕ ของมูลนิธิเพื่อนหญิง พบว่า มีปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ๑๑๒ กรณี. เหตุที่เกิดขึ้นมากที่สุด คือ สามีฆาตกรรม ๔๑ กรณี หรือร้อยละ ๓๖.๖.^(๒)

จากปัญหาความรุนแรงต่อสตรีที่เกิดขึ้นดังกล่าว มูลเหตุสำคัญที่นำไปสู่การกระทำรุนแรง ส่วนใหญ่มาจากการตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์. โดยการสำรวจของเอแบคโพลล์ พบว่าการกระทำรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัวร้อยละ ๓๐.๔ มีสาเหตุมาจากการตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์. เมื่อจำแนกตามลักษณะบุคคลที่ตีมี พบว่าครอบครัวที่แม่บ้านตีมีฝ่ายเดียวมีความรุนแรงร้อยละ ๒๓.๔, ครอบครัวที่พ่อบ้านตีมีฝ่ายเดียวมีความรุนแรงร้อยละ ๓๔.๐, และครอบครัวที่พ่อบ้านและแม่บ้านตีมีทั้งสองคนมีความรุนแรงถึงร้อยละ ๔๗.๑^(๓). ขณะที่ปัญหาการกระทำรุนแรงต่อสตรีในจังหวัดขอนแก่น จากรายงานของศูนย์พึ่งได้ โรงพยาบาลขอนแก่นใน พ.ศ. ๒๕๔๘ พบว่ามีเด็กและสตรีที่ถูกกระทำรุนแรง ๖๕๑ คน โดยร้อยละ ๑๙.๔ มีสาเหตุมาจากการตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์. ในจำนวนนี้เมื่อจำแนกตามประเภทของการกระทำรุนแรง พบว่าร้อยละ ๗.๑

เป็นการกระทำรุนแรงทางเพศ, ร้อยละ ๘๙.๗ เป็นการกระทำรุนแรงทางร่างกาย และร้อยละ ๓.๒ เป็นการกระทำรุนแรงทางจิตใจ. สถานที่เกิดเหตุส่วนใหญ่ร้อยละ ๗๖.๘ เกิดในบ้านหรือในครอบครัว โดยผู้กระทำรุนแรงส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๕.๘ เป็นคู่สมรส/แฟน/เพื่อนชาย^(๔). การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นสาเหตุกระตุ้นที่สำคัญต่อการกระทำรุนแรงในครอบครัว ยังมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นโดยเครื่องดื่มที่นิยมบริโภคมากที่สุดได้แก่ เหล้าขาวและเบียร์.^(๕)

ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของภรรยาและ/หรือสามีกับการกระทำรุนแรงของสามีต่อภรรยาอันจะนำไปสู่การวางแผนและการกำหนดมาตรการเพื่อควบคุมและป้องกันการกระทำรุนแรงในคู่สมรสภรรยาในจังหวัดขอนแก่นต่อไป.

ระเบียบวิธีศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบควบคุมประชากรจับคู่. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ สตรีที่มีสามีและมารับการตรวจรักษาในโรงพยาบาลขอนแก่นและได้รับบริการให้คำปรึกษาจากศูนย์พึ่งได้ โรงพยาบาลขอนแก่น ในช่วงเดือนมกราคม ๒๕๔๙ - ธันวาคม ๒๕๔๙ (๑ ปี) และคัดเลือกตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบง่าย. การคำนวณขนาดตัวอย่างใช้สูตรแบบการควบคุมประชากรจับคู่ โดยกำหนด $\alpha = 0.05$, $\beta = 0.1$ และ p_1, p_2 จากการศึกษาสำรวจเท่ากับ ๐.๖ และ ๐.๒ ตามลำดับ ซึ่งจากการคำนวณได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ ๔๗ รายต่อกลุ่ม จับคู่กลุ่มศึกษาและกลุ่มควบคุมในอัตราส่วน ๑ : ๒. ดังนั้นจะได้กลุ่มศึกษา ๔๗ รายและกลุ่มควบคุม ๙๔ ราย รวมขนาดตัวอย่างทั้งหมดเท่ากับ ๑๔๑ ราย ซึ่งมีลักษณะของกลุ่มจำแนกได้ดังนี้

- *กลุ่มประชากรศึกษา* ได้แก่ กลุ่มสตรีที่ถูกกระทำรุนแรงจากสามีทั้งด้านร่างกาย เพศหรือจิตใจ และมีสาเหตุจากการตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์, อายุตั้งแต่ ๑๕ ปีขึ้นไป.
- *กลุ่มควบคุม* ได้แก่ กลุ่มสตรีที่ไม่ได้ถูกกระทำรุนแรงจากสามีทั้งด้านร่างกาย เพศหรือจิตใจ และอาศัยอยู่ใน

พื้นที่เดียวกันกับกลุ่มศึกษา, มีอายุมากกว่า หรือน้อยกว่ากลุ่มศึกษาไม่เกิน ๕ ปี.

นิยามศัพท์สำคัญที่เกี่ยวข้องในการศึกษานี้ประกอบด้วย พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งได้แก่ ความถี่ในการบริโภค (ครั้งต่อสัปดาห์), ปริมาณการบริโภค (แก้วต่อครั้ง), สถานที่ในการบริโภค, สาเหตุของการบริโภค, ลักษณะของการบริโภค, การใช้สารเสพติดขณะบริโภค, ช่วงเวลาในการบริโภค, และการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายจากการบริโภค. สามี หมายถึงผู้ชายที่แสดงบทบาทเป็นสามีของสตรีในกลุ่มศึกษาและกลุ่มควบคุม ทั้งที่มีการแต่งงาน (ทั้งจดทะเบียนและไม่จดทะเบียนสมรส) หรืออยู่ร่วมกันโดยไม่มีการแต่งงาน. การกระทำรุนแรงของสามีต่อภรรยา หมายถึงการกระทำที่สตรีผู้ซึ่งเป็นภรรยา ถูกสามีทำร้ายทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจและด้านเพศ ด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายด้านพร้อมกัน และมีการบันทึกข้อมูลการกระทำดังกล่าวโดยศูนย์พึ่งได้ โรงพยาบาลขอนแก่น ในช่วงเดือนมกราคม ๒๕๔๙ - ธันวาคม ๒๕๔๙ (๑ ปี).

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามที่คณะนักวิจัยสร้างขึ้น และผ่านการตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ ๓ ท่าน และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเจ้าหน้าที่ศูนย์พึ่งได้ โรงพยาบาลขอนแก่น ผู้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง. ในการสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์ไม่ทราบว่าสตรีรายใดเป็นกลุ่มศึกษา หรือกลุ่มควบคุม เพื่อป้องกันอคติที่อาจเกิดขึ้นได้จากการสอบถาม.

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน, ข้อมูลการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และข้อมูลพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของภรรยาและ/หรือสามีในกลุ่มศึกษาและกลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ จำนวน, ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน, ค่ามัธยฐาน, ค่าต่ำสุดและค่าสูงสุด. การวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำรุนแรงของสามีต่อภรรยา แบบตัวแปรเดียวโดยใช้สถิติ McNemar χ^2 และแบบหลายตัวแปรใช้สถิติ multiple logistic regression แบบ conditional ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ โดยมีปัจจัยกวนที่ควบคุม ได้แก่ รายได้ การศึกษา การเล่นพนัน

และการเป็นโรคประจำตัว.

ผลการศึกษา

กลุ่มประชากรศึกษามีอายุ ๔๐-๔๙ ปี, อายุเฉลี่ย ๓๙.๔ ปี และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๙.๙ ปี, สถานภาพสมรสส่วนใหญ่มีทะเบียนสมรส, ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา, ครอบครัวส่วนใหญ่มีสมาชิก ๓-๔ คน, ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง/เกษตรกร มีรายได้เดือนละ ๕,๐๐๐-๙,๙๙๙ บาท รายได้เฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ ๑๐,๕๐๑.๑ บาท และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๘,๔๓๑.๑ บาท, เศรษฐฐานะของครอบครัวส่วนใหญ่ไม่พอใช้และมีหนี้สิน แต่ส่วนใหญ่มีกรรมสิทธิ์ในการครอบครองที่พักอาศัยเป็นของตนเอง.

กลุ่มควบคุม ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วงต่ำกว่า ๓๐ ปี อายุเฉลี่ยเท่ากับ ๓๗.๖ ปี และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑๑.๔, สถานภาพสมรสส่วนใหญ่มีทะเบียนสมรส, ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา, ครอบครัวส่วนใหญ่มีสมาชิก ๓-๔ คน, ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง/เกษตรกร, ส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาทต่อเดือน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ ๑๕,๕๗๐.๙ บาท และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑๔,๗๒๗.๕ บาท, เศรษฐฐานะของครอบครัวส่วนใหญ่ไม่พอใช้และมีหนี้สิน แต่ส่วนใหญ่มีกรรมสิทธิ์ในการครอบครองที่พักอาศัยเป็นของตนเอง (ตารางที่ ๑).

ข้อมูลการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ในภาพรวม พบว่ากลุ่มศึกษาส่วนใหญ่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่ากลุ่มควบคุม. เมื่อจำแนกในระดับบุคคล พบการดื่มของภรรยาฝ่ายเดียวในกลุ่มควบคุมมากกว่ากลุ่มศึกษา ขณะที่การดื่มของสามีฝ่ายเดียวและการดื่มด้วยกันทั้งสองฝ่าย พบในกลุ่มศึกษามากกว่ากลุ่มควบคุม.

โดยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่นิยมดื่ม ได้แก่ เบียร์และเหล้าขาวเช่นเดียวกันทั้งสองกลุ่ม และจากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของภรรยาและ/หรือสามีกับการกระทำรุนแรงของสามีต่อภรรยา ด้วยวิธีวิเคราะห์แบบหลายตัวแปร พบว่าปัจจัยที่มีนัยสำคัญ

ตารางที่ ๑ จำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐาน จำแนกตามกลุ่มศึกษา ๔๗ ราย และกลุ่มควบคุม ๕๔ ราย

ประเด็น	กลุ่มศึกษา		กลุ่มควบคุม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มอายุ (ปี)				
ต่ำกว่า ๓๐	๕	๑๐.๖	๓๒	๓๔.๐
๓๐ - ๓๙	๑๘	๓๘.๓	๑๗	๑๘.๑
๔๐ - ๔๙	๒๐	๔๒.๖	๓๐	๓๑.๙
๕๐ ขึ้นไป	๔	๘.๕	๑๕	๑๖.๐
ค่าเฉลี่ย $\pm$ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๓๙.๔ $\pm$ ๙.๙			
ค่ามัธยฐาน (ต่ำสุด/สูงสุด)	๔๐ (๑๘/๖๘)		๓๘.๕ (๑๘/๖๓)	
สถานภาพสมรส				
แต่งงาน (จดทะเบียน)	๒๕	๕๓.๒	๓๑	๓๕.๕
แต่งงาน (ไม่ได้จดทะเบียน)	๑๑	๒๓.๔	๑๒	๑๒.๘
อยู่ด้วยกัน (ไม่ได้แต่งงาน)	๖	๑๒.๘	๖	๖.๔
แต่งงานและแยกทางกัน (จดทะเบียนหย่า)	๓	๖.๔	๑	๑.๑
แต่งงานและแยกทางกัน (ไม่ได้จดทะเบียนหย่า)	๒	๔.๒	๔	๔.๒
ระดับการศึกษา				
ประถมศึกษา	๓๑	๖๕.๙	๔๐	๔๒.๕
มัธยมศึกษาตอนต้น	๒	๔.๓	๑๖	๑๗.๐
มัธยมศึกษาตอนปลาย/อาชีวฯ (ปวช.)	๕	๑๐.๖	๑๑	๑๑.๗
อนุปริญญา/ปวส.	๕	๑๐.๖	๑๗	๑๘.๑
ปริญญาตรี	๒	๔.๓	๙	๙.๖
สูงกว่าปริญญาตรี	๒	๔.๓	๑	๑.๑
อาชีพ				
ไม่มีอาชีพ	๒	๔.๓	๓	๓.๒
แม่บ้าน	๗	๑๔.๙	๑๔	๑๔.๙
เกษตรกร	๑๑	๒๓.๔	๑๙	๒๐.๒
รับจ้าง/ลูกจ้าง	๑๔	๒๙.๘	๓๒	๓๔.๐
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	๙	๑๙.๒	๑๑	๑๑.๗
บริษัทเอกชน	๓	๖.๓	๖	๖.๕
รับราชการ	๑	๒.๑	๘	๘.๕
สมาชิกในครอบครัว (คน)				
ต่ำกว่า ๓	๓	๖.๔	๙	๙.๖
๓ - ๔	๒๕	๕๓.๒	๔๒	๔๔.๗
๕ - ๖	๑๖	๓๔.๐	๓๖	๓๘.๓
๗ ขึ้นไป	๓	๖.๔	๗	๗.๔
ค่าเฉลี่ย $\pm$ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๔.๔ $\pm$ ๑.๓		๔.๔ $\pm$ ๑.๕	
ค่ามัธยฐาน (ต่ำสุด/สูงสุด)	๔ (๒/๘)		๔ (๒/๙)	

ตารางที่ ๑ (ต่อ)

ประเด็น	กลุ่มศึกษา		กลุ่มควบคุม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รายได้หลักของครอบครัว (บาทต่อเดือน)				
ต่ำกว่า ๕,๐๐๐	๔	๘.๕	๑๒	๑๒.๘
๕,๐๐๐ - ๙,๙๙๙	๒๖	๕๕.๓	๓๒	๓๔.๐
๑๐,๐๐๐ - ๑๔,๙๙๙	๘	๑๗.๐	๑๔	๑๔.๕
๑๕,๐๐๐ - ๑๙,๙๙๙	๓	๖.๔	๘	๘.๕
๒๐,๐๐๐ ขึ้นไป	๖	๑๒.๘	๒๘	๒๙.๘
ค่าเฉลี่ย $\pm$ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๑๐,๕๐๑.๑ $\pm$ ๘,๔๓๑.๑		๑๐,๕๗๐.๕ $\pm$ ๑๔,๗๒๗.๕	
มัธยฐาน (ต่ำสุด/สูงสุด)	๘,๐๐๐ (๓,๐๐๐/๕๐,๐๐๐)		๑๐,๐๐๐ (๒,๐๐๐/๓๐,๐๐๐)	
เศรษฐฐานะของครอบครัว				
ไม่พอใช้ และมีหนี้สิน	๒๑	๔๔.๓	๒๐	๒๑.๓
ไม่พอใช้ แต่ไม่มีหนี้สิน	๓	๖.๔	๕	๕.๓
พอใช้ และไม่มีเหลือเก็บ	๑๖	๓๔.๐	๓๕	๔๑.๕
พอใช้ และมีเหลือเก็บ	๗	๑๔.๕	๓๐	๓๑.๕
การมีสิทธิครอบครองบ้าน หรือที่พักอาศัย				
เป็นเจ้าของ	๑๕	๓๑.๕	๔๐	๔๒.๖
เป็นกรรมสิทธิ์ของบิดามารดาฝ่ายภรรยา	๑๒	๒๕.๕	๒๗	๒๘.๓
เป็นกรรมสิทธิ์ของบิดามารดาฝ่ายสามี	๑๔	๒๙.๘	๑๑	๑๑.๓
เช่าอาศัย โดยจ่ายรายเดือน	๖	๑๒.๘	๑๖	๑๗.๐

ตารางที่ ๒ ปัจจัยการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับการกระทำรุนแรงต่อสตรี : การวิเคราะห์แบบหลายตัวแปร

ปัจจัย	จำนวน	การกระทำรุนแรง		Adjusted OR*	๙๕% CI*
		ราย	%		
การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	๑๔๑	๔๗			
ภรรยาและสามีไม่ดื่ม	๒๖	๕	๑๙.๒	๑.๐๐	
ภรรยาดื่มฝ่ายเดียว	๒๓	๕	๒๑.๗	๑.๒๕	๐.๒๕-๖.๑๘
สามีดื่มฝ่ายเดียว	๕๔	๒๐	๓๗.๐	๔.๒๗	๑.๑๐-๑๖.๖๒
ภรรยาและสามีดื่มทั้งสองฝ่าย	๓๘	๑๗	๔๔.๗	๘.๕๕	๑.๗๕-๔๑.๕๐

*conditional multiple logistic regression โดยควบคุมปัจจัยอื่น ได้แก่ รายได้ การศึกษา การเล่นการพนันและการเป็นโรคประจำตัว

N = กลุ่มศึกษา + กลุ่มควบคุม

n = กลุ่มศึกษา

ตารางที่ ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างแบบแผนพฤติกรรมกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับการกระทำรุนแรงต่อสตรี: การวิเคราะห์แบบตัวแปรเดียว และแบบหลายตัวแปร

ปัจจัย	N-1	การกระทำรุนแรง		Crude OR* (๙๕% CI)	Adjusted OR** (๙๕% CI)
		n-1	%		
ความถี่ในการดื่ม	๑๑๕	๔๒			
ไม่เกิน ๓ ครั้งต่อสัปดาห์	๕๕	๑๒	๒๐.๓	๑.๐๐	
มากกว่า ๓ ครั้งต่อสัปดาห์	๕๖	๓๐	๕๓.๖	๕.๘๖ (๑.๕๘-๑๗.๓๕)	๒.๕๑ (๐.๖๘-๑๒.๓๕)
ปริมาณการดื่ม	๑๑๕	๔๒			
ไม่เกิน ๕ แก้วต่อครั้ง	๗๒	๑๘	๒๕.๐	๑.๐๐	
มากกว่า ๕ แก้วต่อครั้ง	๔๓	๒๔	๕๕.๘	๒.๕๕ (๑.๒๘-๖.๕๘)	๔.๑๗ (๑.๑๔-๑๕.๒๘)
สถานที่ในการดื่ม	๑๑๕	๔๒			
ดื่มในบ้าน หรือที่พักอาศัย	๓๘	๑๔	๓๖.๘	๑.๐๐	
ดื่มนอกบ้าน หรือนอกที่พักอาศัย	๗๗	๒๘	๓๖.๔	๑.๑๐ (๐.๔๕-๒.๔๕)	๑.๔๔ (๐.๔๑-๕.๑๓)
สาเหตุการดื่ม	๑๑๕	๔๒			
ดื่มเมื่อไม่มีปัญหา	๗๓	๒๓	๓๑.๕	๑.๐๐	
ดื่มเมื่อมีปัญหา	๔๒	๑๙	๔๕.๒	๑.๖๓ (๐.๖๕-๓.๗๘)	๑.๗๔ (๐.๔๔-๖.๕๔)
ลักษณะการดื่ม	๑๑๕	๔๒			
ดื่มคนเดียว	๒๔	๗	๒๙.๒	๑.๐๐	
ดื่มตั้งแต่สองคนขึ้นไป	๕๑	๓๕	๓๘.๕	๑.๕๑ (๐.๕๘-๓.๘๘)	๑.๖๕ (๐.๓๖-๗.๕๘)
การสูบบุหรี่ขณะดื่ม	๑๑๕	๔๒			
ไม่สูบบุหรี่	๕๗	๑๒	๒๑.๐	๑.๐๐	
สูบบุหรี่	๕๘	๓๐	๕๑.๗	๓.๗๘ (๑.๔๕-๙.๕๖)	๓.๕๗ (๑.๐๔-๑๕.๐๗)
ช่วงเวลาในการดื่ม	๑๑๕	๔๒			
ช่วงเวลา ๐๖.๐๐ - ๑๖.๕๕ น.	๑๒	๔	๓๓.๓	๑.๐๐	
ช่วงเวลา ๑๗.๐๐ - ๐๕.๕๕ น.	๑๐๓	๓๘	๓๖.๙	๑.๒๘ (๐.๓๘-๔.๗๒)	๑.๑๑ (๐.๑๘-๖.๘๕)
การจ่ายเงิน	๑๑๕	๔๒			
ร่วมกันจ่าย	๖๔	๒๖	๔๐.๖	๑.๐๐	
จ่ายเอง	๕๑	๑๖	๓๑.๔	๐.๕๕ (๐.๒๔-๑.๒๔)	๐.๘๘ (๐.๑๓-๖.๑๓)

*McNemar χ^2 , **conditional multiple logistic regression โดยควบคุมปัจจัยกวน ได้แก่ รายได้ การศึกษา การเดินทางพนันและการเป็นโรคประจำตัว

N-1 = กลุ่มที่มีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

n-1 = กลุ่มที่มีการกระทำรุนแรงและมีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ทางสถิติ ได้แก่กลุ่มภรรยาที่มีดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ฝ่ายเดียว กับกลุ่มภรรยาและสามีที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วยกันทั้งสองฝ่าย ดังตารางที่ ๒.

ข้อมูลพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของภรรยาและ/หรือสามี พบว่ากลุ่มศึกษามีความถี่ในการดื่มมากกว่า ๓ ครั้งขึ้นไปต่อสัปดาห์ และมีปริมาณการดื่มมากกว่า ๕ แก้วขึ้นไปต่อครั้ง. ส่วนใหญ่มีที่ดื่มที่บ้าน/ที่พักอาศัยและส่วนใหญ่ดื่มเมื่อไม่มีปัญหา. ส่วนใหญ่ดื่มตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป. ระหว่างการดื่มส่วนใหญ่มีการสูบบุหรี่ร่วมด้วย. ช่วงเวลาในการดื่มส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง ๑๗:๐๐ - ๐๕:๕๙ น. และส่วนใหญ่จะร่วมกันจ่ายเงิน.

ขณะที่กลุ่มควบคุมมีความถี่ในการดื่ม ไม่เกิน ๓ ครั้งต่อสัปดาห์ ปริมาณการดื่มไม่เกิน ๕ แก้วต่อครั้งและมักดื่มที่บ้าน/ที่พักอาศัยเช่นเดียวกัน. ส่วนใหญ่ดื่มเมื่อไม่มีปัญหาและมักดื่มตั้งแต่สองคนขึ้นไป. ระหว่างการดื่มมีการสูบบุหรี่ร่วมด้วยประมาณกึ่งหนึ่ง. ช่วงเวลาในการดื่มส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง ๑๗:๐๐ - ๐๕:๕๙ น. และในการดื่มจะร่วมกันจ่ายเป็นส่วนใหญ่. และจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของภรรยาและ/หรือสามีกับการกระทำรุนแรงของสามีต่อภรรยา ด้วยวิธีวิเคราะห์แบบหลายตัวแปร พบว่าปัจจัยที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ปริมาณการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่า ๕ แก้วขึ้นไปต่อครั้ง และการสูบบุหรี่ร่วมในระหว่างดื่ม ดังตารางที่ ๓.

วิจารณ์

ผลการศึกษาแสดงว่าปัจจัยที่สัมพันธ์กับการกระทำรุนแรงของสามีต่อภรรยา ได้แก่ การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของภรรยาและ/หรือสามี โดยกลุ่มภรรยาที่มีสามีดื่มฝ่ายเดียว กับกลุ่มภรรยาและสามีที่ดื่มทั้งสองฝ่าย มีโอกาสเสี่ยงต่อการถูกสามีกระทำรุนแรงมากกว่ากลุ่มภรรยาและสามีไม่ดื่ม ทั้งนี้เนื่องจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของภรรยาและ/หรือสามีถือเป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนกระตุ้นให้สามี หรือภรรยา มีความกล้าแสดงออกและกระทำการต่างๆทั้งในด้านดีและไม่ดีต่อบุคคลรอบข้าง โดยเฉพาะการแสดงออกในด้านไม่ดี เช่น การ

ใช้คำพูดต้อทอ ก้าวร้าว ช่มชู้ หรือหยาบคาย รวมถึงการใช้กำลังแสดงความรุนแรง เช่น การทุบตีทำร้ายร่างกาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในงานวิจัยต่างประเทศที่พบว่าการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของสามี คู่รัก หรือบุคคลใกล้ชิด รวมถึงการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของตัวเอง เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการกระตุ้นให้เกิดการกระทำรุนแรงต่อสตรีในครอบครัว^(๖-๑๑) และสอดคล้องกับงานวิจัยในประเทศไทยที่พบว่า สตรีที่มีสามีบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ จะมีแนวโน้มทำให้เกิดการกระทำรุนแรงกับบุคคลในครอบครัวสูงกว่าสตรีที่มีสามีไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์^(๑๒-๑๕). ทั้งนี้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังเป็นสาเหตุสำคัญของการทะเลาะวิวาท โดยครอบครัวผู้ที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ มีโอกาสจะเกิดปัญหาการทะเลาะวิวาท และทำร้ายร่างกายกับทั้งคนในบ้านและคนนอกบ้านได้มากกว่าผู้บริโภคเป็นครั้งคราว^(๑๖). ดังนั้นครอบครัวที่มีสามี หรือภรรยาบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ โอกาสที่จะเกิดปัญหาทำร้ายร่างกายกันและกันมีได้เท่าๆ กัน แต่ภรรยาอาจจะเสียเปรียบเมื่อเมาแล้วโอกาสที่จะถูกทำร้ายจากคนในบ้านมีมากกว่าสามีเมาแล้วถูกกระทำ^(๑๗).

ในการศึกษาคั้งนี้ ได้พบว่ากลุ่มภรรยาที่มีสามีดื่มฝ่ายเดียว กับกลุ่มที่ภรรยาและสามีดื่มทั้งสองฝ่าย มีความสัมพันธ์กับการกระทำรุนแรงของสามีต่อภรรยา และจากการศึกษาปัจจัยพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของภรรยาและ/หรือสามีที่มีผลต่อการกระทำรุนแรงของสามีต่อภรรยา พบว่าปริมาณการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่า ๕ แก้วต่อครั้ง มีโอกาสเสี่ยงต่อการถูกสามีกระทำรุนแรงมากกว่าการดื่มไม่เกิน ๕ แก้วต่อครั้ง ซึ่งปัจจัยดังกล่าวถือเป็นปัจจัยที่สะท้อนถึงปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เกิดขึ้นโดยตรง เพราะจำนวนแก้วในการดื่มที่เพิ่มมากขึ้น ย่อมแสดงถึงปริมาณการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ส่งผลให้ระดับความเข้มข้นของปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดมีมากขึ้น ทำให้ผู้ดื่มมีอาการมึนเมา ขาดสติ หรือความยับยั้งชั่งใจ และแสดงอาการบางอย่างที่ไม่พึงประสงค์ หรือไม่รู้สึกตัว จนท้ายที่สุดจึงก่อให้เกิดปัญหาการกระทำรุนแรงตามมา ซึ่ง

สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Kyriacou DN. และคณะ^(๗) ที่พบว่า การตีมือเครื่องตีมือแอลกอฮอล์ ๕ - ๖ แก้วต่อครั้งมีโอกาสน้อยที่จะเกิดการกระทำรุนแรงประมาณ ๒ เท่า (adjusted OR=๒.๑, ๙๕%CI=๑.๐-๔.๔) ขณะที่การตีมือเครื่องตีมือแอลกอฮอล์ ๗ - ๘ แก้วต่อครั้งมีโอกาสน้อยที่จะเกิดการกระทำรุนแรงประมาณ ๗ เท่า (adjusted OR=๖.๖, ๙๕%CI=๒.๔ - ๑๘.๕) และการตีมือเครื่องตีมือแอลกอฮอล์ ๑๐ แก้วขึ้นไปต่อครั้งมีโอกาสน้อยที่จะเกิดการกระทำรุนแรงประมาณ ๕ เท่า (adjusted OR=๔.๗, ๙๕%CI=๒.๐-๑๐.๙).

นอกจากนี้ ยังพบปัจจัยร่วมที่มีผลต่อการกระทำรุนแรง ได้แก่ การสูบบุหรี่ ในระหว่างตีมือ โดยพบว่ากลุ่มภรรยาและ/หรือสามีที่มีการสูบบุหรี่ร่วมในระหว่างตีมือ มีโอกาสน้อยที่จะถูกสามีกระทำรุนแรงมากกว่ากลุ่มภรรยาและ/หรือสามีที่ไม่สูบบุหรี่ ซึ่งปัจจัยดังกล่าว ถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการหนุนเสริมให้ผู้ตีมือเกิดอาการมีเมามากขึ้นกว่าเดิม นอกเหนือจากปริมาณแอลกอฮอล์ที่มีอยู่แล้วในร่างกาย ส่งผลให้ผู้ตีมือขาดสติในการยับยั้งการแสดงออกต่างๆที่อาจเป็นปัจจัยกระตุ้นให้เกิดความรุนแรง ซึ่งทั้งหมดสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Kyriacou และคณะ^(๗) ที่พบว่า การใช้สารเสพติดของสามีมีโอกาสน้อยที่จะเกิดการกระทำรุนแรงประมาณ ๔ เท่า (adjusted OR=๓.๕, ๙๕%CI=๒.๐-๖.๔).

จากผลการศึกษานี้ ทำให้เกิดข้อเสนอแนะว่าในการจัดกิจกรรมเพื่อรณรงค์ หรือควบคุมและป้องกันการกระทำรุนแรงในคู่สามีภรรยา ควรมีการนำปัจจัยที่สัมพันธ์กับการกระทำรุนแรงดังกล่าวมาพิจารณาประกอบ และการจัดทำฐานข้อมูลด้านสุขภาพอนามัยของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการเพิ่มเติมประเด็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับการกระทำรุนแรงของสามีต่อภรรยาเข้าไป เพื่อประโยชน์ในการติดตามและเฝ้าระวัง และหากมีการศึกษาครั้งต่อไป ควรให้ความสำคัญกับนิยามสารเสพติดที่ใช้ร่วมระหว่างการตีมือ และควรมีการศึกษาในรูปแบบกลุ่มติดตามไปข้างหน้า (cohort study)^(๑๘) ทั้งนี้เพื่อให้การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นไปตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นและสามารถนำผลการวิเคราะห์มาใช้ในการประเมินปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ได้อย่างถูกต้องและครบถ้วนมากยิ่งขึ้น.

กิตติกรรมประกาศ

ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.) ได้สนับสนุนทุนการวิจัยครั้งนี้. รองศาสตราจารย์.ดร.บัณฑิต ถิ่นคำพร ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการวิเคราะห์ข้อมูล. รศ.ดร.กฤตยา แสงวงเจริญ และผศ.ดร.ภัทรระ แสนไชยสุริยา ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับแบบสอบถาม และเจ้าหน้าที่ศูนย์พึ่งได้ โรงพยาบาลขอนแก่น ทุกคนให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี.

เอกสารอ้างอิง

๑. เมทินี พงษ์เวช, สุธีรา ทอมสัน, วิจิตรานนท์.ค่าทางตัน ผู้หญิง ผู้ชาย และความรุนแรงในครอบครัว. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ; ๒๕๔๓. หน้า ๒.
๒. ศูนย์พิทักษ์สิทธิสตรี มูลนิธิเพื่อนหญิง, บุญเสริม หุตะแพทย์, กิติวิภา สุวรรณรัตน์.ผลกระทบของสุราในฐานะปัจจัยร่วมการเกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์พิทักษ์สิทธิสตรี มูลนิธิเพื่อนหญิง; ๒๕๔๖.
๓. เอแบคโพลล์, มูลนิธิเพื่อนหญิง.การสำรวจสถานะความรุนแรงในครอบครัว : กรณีศึกษาพ่อบ้าน และแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร สุพรรณบุรี เชียงใหม่ นครราชสีมาและนครศรีธรรมราช. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานวิจัยเอแบค-เคอเอสซี อินเตอร์เนตโพลล์ (เอแบคโพลล์) มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ; ๒๕๔๗.
๔. ศูนย์พึ่งได้ โรงพยาบาลขอนแก่น. รายงานสรุปจำนวนผู้รับบริการเด็กและสตรีที่ถูกกระทำรุนแรง โรงพยาบาลขอนแก่น ประจำปีงบประมาณ ๒๕๔๘. ขอนแก่น: โรงพยาบาลขอนแก่น; ๒๕๔๘.
๕. มานพ คณะโต. รายงานประมาณการผู้ใช้เครื่องตีมือแอลกอฮอล์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๒๕๔๖. ขอนแก่น: เครือข่ายพัฒนาวิชาการและข้อมูลสารเสพติด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยขอนแก่น; ๒๕๔๗.
๖. Jeyaseelan L, Kumar S, Neelakantan N, Peedicayil A, Pillai R, Duvvury N.Physical spousal violence against women in India : some risk factors. J Biosoc Sci 2007; : 1-13.
๗. Kyriacou DN, Anglin D, Taliaferro E, Stone S, Tubb T, Linden JA, et.al. Risk factors for injury to women from domestic violence. New Engl J Med 1999;341:1892-8.
๘. Tsui XL, Chan AY, So FL, Kam CW.Risk factors for injury to married women from domestic violence in Hong Kong. Hong Kong Med J 2006;12:289-93.

๘. Xu X, Zhu F, O'Campo P, Koenig MA, Mock V, Campbell J. Prevalence of and risk factors for intimate partner violence in China. *Am J Pub Health* 2005;95:78-85.
๑๐. Cunradi CB, Caetano R, Schafer J. Alcohol-related problems, drug use, and male intimate partner violence severity among US couples. *Alcoholism: Clinical and Experimental Research* 2002;26:493-500.
๑๑. Jewkes R, Levin J, Penn-Kekana L. Risk factors for domestic violence: findings from a South African cross-sectional study. *Soc Sci Med* 2002;5:1603-17.
๑๒. คลนภา หงษ์ทอง. ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับสตรีในครอบครัวและผลสืบเนื่องทางสุขภาพ : กรณีศึกษาสตรีที่สมรสแล้วในจังหวัดพะเยา (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล; ๒๕๔๒.
๑๓. นุศรินทร์ คล่องพญาบาล. ความรุนแรงในครอบครัว : ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการถูกทำร้ายของภรรยา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). คณะสาธารณสุขศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล; ๒๕๔๒.
๑๔. พงษ์ชัย บัณฑิตวงศ์. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำรุนแรงต่อภรรยา ในเขตอำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร; ๒๕๔๔.
๑๕. ศรีลำยอง สังข์ศิริ. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงต่อสตรีในครอบครัวในชุมชนแออัดเขตเทศบาลนครขอนแก่น : กรณีศึกษาชุมชนเทพารักษ์ ๔ (วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น; ๒๕๔๕.
๑๖. อติศวีร์ หลายชูไทย, อภา ศิริวงศ์ ณ อยุธยา, วิชัย โปษยะจินดา. สุราในสังคมไทย ผลการศึกษาโครงการศึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อหามาตรการทางเลือกป้องกันแก้ไข. นนทบุรี: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข; ๒๕๔๕.
๑๗. สุทธิลักษณ์ ตั้งกุลบริบูรณ์, กฤตยา แสงเจริญ, วรภัทร ทองใบ, จิราภรณ์ สฤชสมบัติ, นิสานาด ชีระพันธุ์. องค์ความรู้เรื่อง สาเหตุปัจจัยและกลไกของการบริโภคสุรา. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.); ๒๕๔๘.
๑๘. Gil-Gonzalez D, Vives-Cases C, Alvarez-Dardet C, Latour-Perez J. Alcohol and intimate partner violence: do we have enough information to act ?. *European J Pub Hlth* 2006;16:278-84.